

19.

DE
CERTITVDINE
FVTVRARVM
A C T I O N V M
LIBERTATI
MENTIS HVMANAE
HAVD INIMICA

1738 22
28

P. 22.

PRO LOCO
INTER ASSESSORES FACVLTATIS PHILOSOPHICAE
OBTINENDO
IN ACADEMIAE WITTEBERGENSIS
AVDITORIO MAIORI

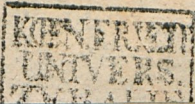
PRAESES
IOANNES ERNESTVS
SCHVBERT

LL. AA. MAG. ET AMPLISSIMAE FACVLTATIS
PHILOSOPHICAE ASSESSOR

D. XVI. APRIL. A. O. R. c15 15 CC XXXVIII.
DISPVTABIT

RESPONDENTE
ELIA WEIGELIO
NAGT-HONTENSI HVNGARO

WITTEBERGAE
EXCVDEBAT IO. CHRISTOPH. TZSCHIEDRICH.

DE
CERTIVDINE
FVTVRVM
ACTIOVM
LIBERTATIS
MENTIS HVMANAE
HABV INVICIA
P. 100
HABV ASSORTI...
IN NOB...
JOHANNES ERNSTVS
SCHVBERT
ELIA WEIGELLO
P. 101

§. I.

Contradictionem appellamus si- *Contradictio
quid sit?*
multaneitatem in affir-
mando et negando: hoc
est, simultaneam eiusdem
de eodem affirmationem
et negationem.

Si e. c. Caius diceret, certitudinem futura-
rum actionum tollere humanae mentis libertatem,
et Titius affirmaret, certitudinem istam non tolle-
re libertatem; unusquisque intelligeret, Caium
Titio, et Titium Caio contradicere. Enimvero
nihil animaduertimus, nisi quod Caius de futura-
rum actionum certitudine idem affirmet, quod Ti-
tius de eadem negat: Nimirum tolli per istam
humanae mentis libertatem.

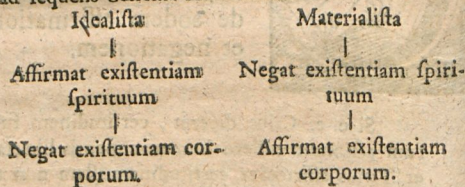
A 2

§. II.

§. II.

Quid contradictionem involuat? *Quicquid simultaneam eiusdem de eodem affirmationem et negationem continet, contradictionem involuit (§. I.).*

Concipe, si potes, Triangulum bilineum, et experieris, hac ipsa notione, idem simul poni atque tolli. Ponitur, spatium tribus lineis terminari, dum dicitur esse triangulum; tollitur, spatium tribus lineis claudi, dum dicitur esse bilineum. Involuit itaque haec ipsa notio contradictionem. Accidit idem in propositionibus, quod in notione complexa ostendi. Fac, Caium affirmare, Titium esse et idealistam et materialistam, h. e. aliquem idealistam esse materialistam: si hanc propositionem distinctius examinares, contradictio, quam continet, ad oculum tibi patefceret. Maioris evidentiae causa ad sequens Schema refectamus:

§. III.

impossibile, quid sit? *Impossibile appellatur, quod contradictionem involuit.*

Hanc impossibilis notionem *Il. Wolfus* primum in *Inst. Metaph.* idiomate Germ. conscriptis §. 12.

§. 12. tum vero in Ont. Lat. Sect. II. cap. I. §. 79. distincte proposuit, et in Comment. Lucul. de diff. nexu rerum sapientis et fatalis §. VII. prolixius uindicauit. Atque si nos quidem ad id attendimus, cuius causa aliquid esse non posse, aut impossibile dicatur, notionis realitatem experiemur. Dic, e. c. cur impossibile sit, ut Triangulum bilineum describatur, cur impossibile sit, lineas parallelas in infinitum productas se aliquando contingere, cur impossibile sit, materiam cogitare? Nonne in hisce casibus idem simul affirmatur atque negatur? Vides ergo, ea omnia, quae non existunt, impossibilibus non esse annumeranda, sed potius praeter existentia multa possibilis esse agnoscenda. In eo itaque uehementer errauit *Abaelardus*, et qui hunc secutus fertur, *Wiclusus*, quod possibilis existentibus, et existentia possibilibus coextendenda esse docuerit. Dabo eius argumentationem ex *Ill. Bilsingeri* Comment. de O. et P. M. §. 145. *Deus non potest facere, nisi si quod uult facere: Quod uult facere, facit: Igitur nihil est possibile, nisi quod existit: Igitur, quae non existunt, sunt impossibilia.* Sed qualis est hic inferendi modus: Deus non potest facere, nisi quod uult facere, siue, impossibilia sunt, quae Deus non uult facere? Quis hoc tibi concesserit, *Abaelarde*? Cur non potest facere plura, quam uult? Ne quid, inquis, agat contra uoluntatem suam: Ita omnino est; sed quid inde conficitur? Deus posita haec non plura faciendi uoluntate non potest plura facere. Num uero absolute non potuit plura facere, si a sapientissimo haec non alia creandi consilio abstraxerit? Vides ergo, te parum philosophice,

h. e. accurate ratiocinarum esse. *Hobbesus* Spinozae propius accedens, ea iudicat esse impossibilia, quorum praerequisita, h. e. causae praeuiae non existunt. Sed quis feret hominem sic argutantem: *Cuiuscunque rei praerequisita non existant, ea est impossibilis?* Certe nec speciem habet haec propositio. Licet enim praerequisita illius rei non existant, poterunt tamen existere. Vnde enim probaueris, nec ea posse existere? Num quod illorum praerequisita non existunt? Sed ita in infinitum progrederis, nec animaduertis circulum satis euidens,

§. IV.

Possibile quid sit?

Possibile uero appellatur, quod nullam contradictionem inuoluit.

Perinde enim est, acsi diceres, possibile esse, quod non est impossibile. Definitiones enim negatiuae per regulas definiendi non prohibentur, ubi alterum contradictoriorum affirmatiuae definitum fuerit. Sic uero nos de possibili sentimus: *Spinozam* si audias, ille aliam tibi possibili notionem suppeditabit. Sic enim in *Erhica* P. IV. def. 4. inquit: *Res singulares, quatenus dum ad causas, ex quibus produci debent, attendimus, nescimus an ipsae determinatae sint ad easdem producendum, uocamus* possibilia. Quaerit adeo possibilitatis naturam in de. fectu cognitionis nostrae de rei existentia: Id quod ipse in *Cogit. Metaph.* P. I. c. 3 p. 102. disertè fateatur: *Sat erit, si nobis concedat, haec duo (possibile et contingens) non nisi defectus nostrae perceptionis nec aliquid reale esse.* Contra hanc Spinozae sententiam
pro-

prolixè disputavit *M. Wolfius* in Comment. de diff. nexus rerum Sap. et fat. §. VII. VIII. Qui possibile definiunt per id, cui præstando uel exhibendo uires quaedam sufficiunt, magis ad possibilitatem extrinsecam, quam ego alias *existibilitatem* appellare soleo, quam ad intrinsecam attendunt.

§. V.

Cuius oppositum est impossibile, *necessarium* appellamus.

E. gr. Duo bis sumta esse quatuor, necessarium pronuncio, quoniam oppositum, duo bis sumta non esse quatuor, contradictionem implicat, h. e. impossibile est. Similiter Triangulum habere tres angulos, est necessarium, quoniam oppositum, triangulum non habere tres angulos, est impossibile. Qua uero ratione ad necessarii notionem perueniatur, non solum ostendit *M. Wolfius* in Comment. de diff. nexus sapientis et fatalis necessitatis, Sect. I. §. 8. uerum etiam ibidem hanc definitionem maxime contra Spinozam uindicauit.

§. VI.

Cuius uero oppositum peraeque est possibile, illud *contingens* uocari solet.

*Contingens
quid sit?*

E. gr. me contingens notionem nunc expendere, illamque illustrare, est contingens: Siquidem oppositum, me illam non meditari, non repugnat.

§. VII.

§. VII.

*Necessario re-
pugnat non
esse.*

Necessario repugnat non esse. Fac enim, nul-
lam contradictionem implicare, necessarium
non esse: certe hoc casu illius oppositum erit
possibile (§. 3.); Enimvero necessarium est cu-
ius oppositum est impossibile (§. 5.): Quare ne-
cessario repugnat non esse.

Sic e. c. quando affirmamus, Deum necessario
existere, hoc ipso supponimus, impossibile esse, ut
non existat. Pariter, ubi necessarium pronuncia-
mus, Triangulum habere tres angulos, hoc ipso
uolumus, fieri non posse, ut Triangulum aliquando
non habeat tres angulos.

§. VIII.

*Contingenti
non repugnat,
non esse.*

*Cui non repugnat, non esse, id esse debet con-
tingens.* Etenim cuiuslibet rei oppositum aut
contradictionem inuoluit, aut non inuoluit, hoc
est, aut possibile, aut impossibile est (§. 3. 4.).
Quare omne ens erit aut necessarium aut con-
tingens (§. 5. 6.). Cum ergo necessario repu-
gnet non esse (§. 7.), cui id non repugnat, esse
debet contingens.

E. gr. Eclipsi solari non repugnat, non esse,
teste experientia: Quare etiam est ex contingentium
numero. Titio, dum moritur, non repugnat,
non esse: Hinc ipse etiam ens est contingens.

§. IX.

§. IX.

Connexa esse dicuntur, quorum unum continet in se rationem alterius siue coëxistentis, siue succedentis. *Connexa.*

Concipe tibi duo entia A et B: Quodsi ex A rationem reddere possis, cur ipsi coëxistat aut succedat B; aut si in B deprehendatur ratio, cur ipsi coëxistat aut succedat A, tum A et B inter se dicuntur esse connexa. Sic datur nexus inter solem orientem et telluris illustrationem. Etenim huius ex illo reddi potest ratio. Sic theorema §. 7. propositum connexum est cum §pho 3. et 5. quoniam illius ueritatis ex his redditur ratio (§. 7.).

§. X.

Omnis rerum successiuarum inter se connexarum series est contingens. *Series successiuorum contingens.*
 Res enim successiuæ inter se connexæ ita se habent, ut altera post alteram existat (*per def. success.*), atque antecedens posterioris in se contineat rationem (§. 9.): Itaque cum omnia successiua modo existant, modo non existant, nulli successiuorum repugnat, non esse: Enimuero cui non repugnat, non esse, contingens esse debet (§. 8.): Igitur omnis rerum successiuarum inter se connexarum series est contingens.

Cogita istam generationum seriem, quæ Christi prosapiam exhibet Luc. III. et habebis seriem successiuorum. Qui uero illam ingreditur, ex contingentium numero esse, superiora docent.

§. XI.

Series coëx-
sistentium con-
tingens.

Si plures dantur coëxistentium inter se connexorum series, quaelibet illarum erit contingens. Series rerum simultanearum, oriuntur ex seriebus rerum successuarum: Quod si enim series rerum successuarum, A, B, C, D, etc. a, b, c, d, etc. α , β , γ , δ , sibi inuicem, coëxistent, hinc varias habes coëxistentium series, A, a, α , etc. B, b, β , etc. Cum ergo series rerum successuarum non possint non esse contingentes (§. 10.), necessum est, ut ipsae etiam coëxistentium series sint contingentes.

Memineris, me illorum contingentium demonstrasse, quae in seriebus coëxistentium continentur. Nemo existimet, Deum hoc ipso simul posse subintelligi. Quoniam enim ille coexistat mundo, neutquam tamen est ex seriebus istis coëxistentium.

§. XII.

Mundus,

Aggregatum ex seriebus omnium rerum successuarum ac coëxistentium inter se connexarum, quae existunt, *mundum praesentem* appellamus.

Magna abstractione opus est, ubi nos generalem mundi ideam concipere uelimus. Unde mirum haud esse debet, quod rariores sint Philosophi, qui illam exhibuerunt. Ante *Leibnitium* quis ita mundum definiuerit, ignoro. Ille uero in *Theod.* P. I. §. VIII. inquit, mundum esse uniuersum nexum aut compagem rerum coëxistentium et successuarum. In *Princ. Phil.* quae nobis exhibent *Act. Erud.*

Lips.

Lips. Tom. VII. Supplem. Sect. XI. p. 500--514. per
feriem rerum, quae reperitur in uniuerso creatura-
rum, mundam expressit. vid. §. XXXVI. Quam qui-
dem definitionem Cel. *Hanschius* in Pr. Ph. Leibn.
more geom. demonstr. def. 222. ita exhibuit: Mun-
dus est aggregatum omnium simplicium et compo-
sitorum simul et successiue existentium, siue inter se
secundum locum et tempus connexorum. Post
Leibnitium Ill. *Wolffius* in Inst. Metaph. Germ. idiom.
conscriptis §. 544. hunc mundi conceptum suppe-
ditauit: Die Welt ist eine Keyhe veränderli-
cher Dinge, die neben einander sind, und auf
einander folgen, insgesamt aber mit einander
verknüpfet sind: quem deinceps repetiit in Cosm.
Lat. §. 48. Sed dici uix potest, quanta uehementia
hanc ipsam definitionem adorsi sint eruditi, quibus
caeteroquin recentiorum placita maxime erant ex-
osa. Praecipue S. V. *Ioach. Langius* in Quaest. 130.
ex Mech. Phil. Wolf. pro eo, quo erga pietatem et
Religionem flagrat, amore omnes neruos intendit,
ut et falsitatem et, quod in omnibus propemodum
uerbis latitaret, periculum illius euinceret: Sed post
alios eapropter nactus est etiam Antagonistam soli-
dissimum *Carpouium*, qui in Resp. ad ipsius Quaest. a
dicta suspicione eam liberare uoluit. Mibi, saluis
iudiciosioribus, uidetur, nihil eorum contra hanc
mundi definitionem moueri posse, quae contra ean-
dem urserunt uiri praestantissimi: postulare illam
mundi contingentiam, neque adeo solam admittere
uerum etiam necessario supponere entis extramun-
dani, h, e, Dei existentiam.

§. XIII.

Mundi contingencia.

Mundus praesens est eontingens. Obtinimus enim, omnes rerum successuarum, atque, quae hinc oriuntur, coexistentium series esse contingentes (§. 10. 11.): Cum ergo mundus constet, ex seriebus rerum successuarum et coexistentium (§. 12.), mundus praesens est ens contingans.

Ista de mundi contingencia praestruenda fuisse iudicavi, ut ostendere possem, veri nominis libertatem humanae menti competere. Absolutam enim aut eiusmodi, cui nos reluctari non possumus, necessitatem libertati inimicam esse, quilibet facile concesso.

§. XIV.

Motus corporis.

Motus, quos corpus nostrum exequitur, triplicis sunt generis: Sunt enim, qui ab anima decreti demum consequuntur, haud consecuturi, si eos anima non decreuisset, atque hos uocamus *uoluntarios*, seu *liberos*: Sunt, qui a sola dependent corporis structura, neque per animae decretum ullo modo mutari possunt, atque hos appellamus *uitales*, aut *necessarios*. Sunt denique, qui ex parte quidem ab anima pendent, quatenus aut intermitteri possunt ad tempus, aut promoueri, aut retardari etc. quos alii *mixtos* uocare solent.

Ad primam classem refero, ambulare, cubare, sedere, stare, edere, etc. Ad secundam sanguinis circulationem, cibi concoctionem, motus fluidi nerui facti ab externis obiectis in organa sensoria impulsu etc. Ad tertiam respirationem etc.

§. XV.

§. XV.

Motus corporis humani omnes, voluntarii, neces- *Motuum isof-*
sarii, mixti, sunt contingentes. Quandoquidem *rum contin-*
 isti sunt ex feriebus successuarum et coexistentium, quae existunt, (§. 14.), atque adeo ad praefens uniuersum pertinent (§. 12.); Enimuero illud omnino est contingens (§. 13.): Igitur et ipsi erunt contingentes.

Nihil tamen impedit, quo minus alii aliis magis esse possint contingentes. Etenim contingenti non repugnat simul esse respectiue necessarium: Cum ergo illud dicatur, quod positis certis circumstantiis aliter esse nequit, uidemus, quo plures adsint circumstantiae, eo maiorem esse, cui id quidem adstringitur, necessitatem. Fac e. c. exercitui diuturna fame presso, longoque itinere defatigato discrimen ineundum esse cum alio exercitu, tale quid non perpresso, praetereaque illum et animo et uiribus superanti; Fac alium exercitum armis gerendis sufficienti occurrere hosti animo pari, uiribus superiori: Hoc casu utrumque quidem exercitum hosti succumbere est contingens, sed simul quoque hypothetice necessarium. Hunc tamen uinci adeo necessarium non est, quam illum.

§. XVI.

Inter eas repraesentationes, quas nos in mente nostra experimur, dantur etiam nonnullae, *Intelligentia.* quibus existentibus eorum, per quae unum ab altero distinguitur, nobis sunt consci: atque has appellare solemus *distinctas*. Quoniam uero illae intellectus sint operationes, dicuntur etiam *intelligentiae*.

Fac e. c. iuuenem a parentibus in academiam scientias addiscendi causa missum, duos sibi iagendi typos repraesentare, quorum alterum eligere, alterum reprobare debet, diligentiam uidelicet, et uiuendi rationem huic accommodatam, atque studiorum negligentiam, et, qui hinc consequi solet, peruersum uiuendi modum. Fac, illum perpendere, priori electa ipsi copiam fieri, ad ueritatum cognitionem, qua quidem animo nihil duleius esse potest, perueniendi, sicque non solum intellectum amplificandi, uerum etiam uoluntatem emendandi, praeterea uoluntati parentum satisfaciendi, sibi que tandem in futurum de honorifica et commoda uita prospiciendi; posteriorem uero amplexum se in perpetua ignorantia esse perseueraturum, affectum uehementia, cui resistere nesciret iri exagitatum, parentum bona turpissime dilapidare, illorumque uoluntati malitiose repugnare, nec minus ad officium aliquando obeundum reddi inhabilem, hoc ipso misere, omniumque contemptui expositum, uicturum: Hoc casu ipsum utramque intelligere affirmo, et utriusque distinctam ipsi repraesentationem tribuo.

§. XVII.

Voluntas.

Quando nobis bonum utcumque repraesentamus, oritur in anima conatus istius perceptionem habendi; quae, si ex praeuia cognitione distincta resultat, uoluntas audit.

Nemo internarum mutationum sibi conscius id quidem in dubium uocabit, E. c. Si cui discendi cupido laudatur doctoris cuiusdam donum ueritates perspicue et solide proponendi, in anima oritur conatus illum audiendi, atque unusquisque fatetur, hoc casu ipsum audire uelle. Non omnem tamen boni cog-
gniti

guiti appetitum esse voluntatem, inde liquet, quod nos brutis illam tribuere non solcamus, quanquam iisdem competat appetitus sensitivus.

§. XVIII.

Ratio voluntatis sufficiens dicitur id, unde intelligitur, cur illa existat. *Ratio voluntatis sufficiens.*

Nempe sicuti in genere ratio rei alicuius sufficiens dicitur, ex qua omnia ea intelligi possunt, quae in re aliqua cognoscenda dantur; ita in specie voluntatis ratio erit sufficiens, unde illius existentia potest intelligi. Atque, nisi ego vehementer fallor, in hoc omnes tacite consentimus. Ponas enim, te nimio & laudabili scholasticorum amore flagrantem intrare bibliopolium, ibidemque uisis Campanellae Libris Metaphysicis, illico uoluntatem concipere, illos tibi comparandi: Si ex te quaererem, quaenam huius uoluntatis ratio? responderes, ut terminos Scholasticis receptos, mihi que hactenus incognitos, inde possem addiscere. Vides, te rationem redditurum ad id prouocare, unde mihi voluntatis tuae existentia fit conceptibilis.

§. XIX.

Rationem sufficientem voluntatis appellamus motiuum uolendi. *Motiuum.*

Sic in exemplo proposito motiuum uoluntatis librum istum sibi comparandi erat repraesentatio utilitatis illius, quam praestat notitiam terminorum Scholasticorum sibi acquisituro.

§. XX.

Nulla datur uoluntas sine praeuio uolendi motu. *Nihil uolumus absque motu.*
 80. Quandoquidem per principia Ontiologica fieri

feri nequit, ut aliquid existat sine ratione sui sufficienti: Enimuero uolendi motiuum est uoluntatis ratio sufficiens (§. 19.): Quare nulla datur uoluntas sine uolendi motiuo.

Optime *Il. Wolfius* obseruauit in *Psych. Emp. Lat.* §. 889. P. II. Sect. II. cap. I. hanc thesin adeo esse euiden- tem, ut etiam a Philosophis omni aeno agnita fuerit, neque hucusque ulli adeo esse felici contigisse, ut con- trarium exemplo docere potuisset. Impossibilia sibi imaginantur, qui secus sentiunt. Determinatum esse- tum ex indeterminata causa oriri, implicat. Vnde id *Leibnitium* praecipue male habuit, ut etiam in *Theodi- cea* contrariam sententiam manifestae absurditatis pas- sim redarguerit. Eiusmodi uoluntatem praeuiis mo- tiuis destitutam simillimam iudicauit Epicuri Atomis, qui suam subinde directionem absque ulla causa effici- enti mutasse fingeantur. Hic tamen probe animad- uertendum est, motiuum illud saepius nos ignorare pos- se: Quis uero a nostra ignorantia ad illius non-existen- tiam temere concluderet?

§. XXI.

Nulla datur uoluntas sine praeuia re- praesentatione. Cum enim ex distincta obiecti re- praesentatione oriatur uoluntas (§. 17), illa huius erit ratio sufficiens (§. 18). Enim uero ratio sufficiens uoluntatis ipsum est uolendi mo- tiuum (§. 19): Igitur illud quoque existit di- stincta obiecti re- praesentatio. Cum ergo nul- la detur uoluntas sine praeuio uolendi motiuo (§. 20); illa neque existere potest sine praeuia obiecti re- praesentatione et quidem distincta. Si

Si quis contra hanc thesin obiiceret, nos saepius quid uelle, cuius uolitionis rationem ipsimet ignoremus, cum ramen distinctae repraesentationis nobis semper simus consci, neque adeo uniuersaliter uerum esse, nullam dari uoluntatem nisi praevia distincta obiecti repraesentatione, illi suaderem, ut ad disceret uocum significatus philosophis receptos. Distinguant illi inter uoluntatem et appetitum sensitium, aut inter uoluntatem in sensu strictiori et *κατ' ἐξοχήν*, et inter uoluntatem in sensu latiori sumtam. Haec complectitur et appetitum sensitium et rationale; illa rationale solum, qui est inclinatio mentis uersus bonum distincte cognitum. Si qua ergo datur uolitio, cuius motiuum ignoramus, tum illa non erit uoluntas in sensu strictiori, sed appetitus sensitivus, appetitus, qui oritur ex obscura quadam boni repraesentatione, cuius nobis non sumus consci, ueluti quando in via gradum sisto, atque nunc iterum progressurus dextrum pedem primum moveo. Sic ego putassem, neminem fore, qui hac in re dissentiret; sed memini, ingeniosissimum *Baylium* in *Dict.* art. *Burid.* censuisse, multa speciose admodum et cum pondere pro contraria urgeri posse sententia, dari uoluntatem, saltem possibilem esse, cuius causa non foret obiecti repraesentatio. Ipsum enim illi subscripsisse, uix ego crediderim, dum alio loco eandem reiecerit. Primum existimat, posse aliquem ex duobus pluribusque aequaliter bonis, et pro iisdem habitis, unum eligere, aut minus bonum maiori distincte cognito praeferre, ut demonstrare posset, se esse uolitionum suarum dominum, quo casu dici non potest, uoluntatis rationem esse distinctam obiecti repraesentationem. Verum enim uero ego in contrarium affirmo, hoc casu ex ea ratione neque ex duobus aequalibus alterum alteri, neque minus bonum maiori posse praeferri, nullo nouo superaccedente motiuo. Quandoquidem ex ea ratione intelligi nequit, cur ex duobus aequalibus A et B elegerit A, nec potius B; Suae enim intentioni etiam satisfecisset eligendo B. Esset adeo haec ipsa uoluntas, haec electio ratione sufficienti destituta. Eum ca-

C

sum

sum quod attinet, ubi quis bonum minus maiori praefert, licet utrumque distincte cognoverit, fateor quidem, illum esse possibilem, e. gr. quando princeps amicorum optimum ipsi agendi typum suadentium reiicit consilium, electo alio; Verum licet hoc bonum in se quidem altero sit minus, et pro tali habeatur, maiorem tamen prae illo boni acquirit speciem, propter alias circumstantias. Aut enim uel reipsa uel apparenter multum interest, aliorum consilio aduersari, aut quis summum in eo bonum collocat, ut aliter agat, ac reliqui omnes, aut denique nimium suis affectibus indulget, mentem in minus bonum inclinantibus, quorsum illud *Ouidii* spectat:

-- *Trabit inuitam noua uis, aliudque cupido,
Mens aliud suadet: uideo meliora proboque,
Deteriora sequor.*

Pergit, posse uoluntatem ab hoc effato dependere: *Volo, quia mihi placet.* Sed miror, Virum tanto acumine praeditum non intellexisse, hanc locutionem aequipollere isti: *Volo, quia uolo*; atque sic quaestio, de qua disputatur, recurrere, cur nam uelit, cur placeat, cur non displiceat. Neque plus proficit, quando ad sortem prouocat, quae aliquando esset uoluntatis ratio. Iudicamus enim, antequam sortem eligamus, id fore optimum, quod illa esset determinatura. Ratio autem, cur id optimum iudicemus, haec est, quod absque sorte neutrum elegerimus. Quod itaque sorte eligitur, ita se habet respectu alterius, ac id, quod nos habemus, respectu illius, quod habere non possumus. Iam uero sorge, duobus offerri obiecta eligibilia, inter se quidem aequalia, sed alterum ita comparatum, ut, licet elegeris, illud tamen habere nequeas, alterum uero, ut, simulac electum fuerit, illius etiam statim compos uadas. Quodnam horum habita tui ratione optimum iudicabis? Nonne posterius eligeres contempta priori? Optarem, Baclius ad ultimam obiectionem altius attendisset: Sic enim expertus fuisset, se id stabilire, contra quod pugnet. Etenim cum ad sortem tum demum refugere soleamus, ubi pro-

propter summam obiectorum aequalitatem neutrum eligere ualeamus, qui sortem rei arbitrum postulant, hoc ipso largiuntur, uoluntatem flecti non posse sine representatione Bonitatis obiecti.

§. XXII.

Quando motiua utrinque aequalia esse cognoscuntur, anima in *aequilibrio* esse dicitur. *Indifferentia* uero *aequilibrii* est facultas in eiusmodi statu alterum alteri praefereendi.

Ratio denominationis desumpta est a similitudine librae, quae tum in aequilibrio esse dicitur, quando ab utroque brachio aequale pondus pender. Vnde etiam libra in eiusmodi statu uersus unam partem inclinans comparari posset cum ista indifferentia aequilibrii. Dicam id clarius in exemplo: Ponas, duos mihi aureos offerri, sibi inuicem perfecte similes, ita ut ne minimum quidem obseruari posset, quo alter ab altero discerneretur; Si ego positis illis circumstantiis alterum eligerem, perinde foret, ac si libra praeponderaret, aequali pondere ab utraque lance pendente.

§. XXIII.

Indifferentia aequilibrii est impossibilis. Illa enim postulat, ut uersus unum A maior sit mentis inclinatio, quam uersus alterum B licet pro utroque eadem adesse motiua cognoscantur (§. 22.): Quare hoc casu foret uoluntas, cui nullum responderet motiuum. Enimvero sine motiuo nulla datur uoluntas (§. 20.): Igitur indifferentia aequilibrii est impossibilis.

Casus, quem in demonstratione supposuimus, ita concipi debet. Sint motiua pro A = 6, motiua pro B itidem = 6. Hoc casu inclinatio uersus B foret = 6; sin uero A eligeres, inclinatio uersus A maior e.e. foret = 8. h.e. 6 + 2. Iam uero cum motiua pro A sint tantum = 6, uides dari uoluntatem, quae est = 2, cui nullam responderet motiuum. Itaque uides, quan-

quantopere contra primum illud cognoscendi principium impingant, qui indifferentiam aequilibrü ad libertatem requirunt. Nec quicquam lucrantur, concessa licet impossibili ista aequilibrü indifferentia, sed potius nocerent libertati, dum hac ratione causae intelligentes non ex praeuia deliberatione, sed ex coeco quodam impetu suas actiones decernerent. Praeclare hanc in reni commentatus est *Baelius* in Rep. au Prouinc. c. 90. T. 2. p. 229. cuius cum discursu conferri possunt *Leibnizii* annotationes in Theod. §. 309. 310.

§. XXIV.

Anima est ens simplex.

Velim copia mihi fiat nostris demonstrationibus nonnulla lemmata instar principiorum inferendi. Nimis enim prolixum foret, singula, quae praesens argumentum ingrediuntur, ex primis principiis deducere, atque tandem uerendum, ne libellus ad paucas paginas adstrictus, in immensum excreset. Itaque illis demonstrationibus me superfedere potuisse iudicavi, quae nimis erant prolixae, et a plerisque assumuntur, qui caeteroquin de libertate et illius connexis non recte sentiunt. Si quis tamen assumti demonstrationem in animum sibi redigere cupit, legat *Ill. Wolfii* Psych. Rat. Lat. Sect. I. cap. I. §. 48.

§. XXV.

Perceptiones animae dependere nequeunt ab influxu corporis in animam. Cum enim anima sit ens simplex (§. 24.), hoc est, partibus omnibus destitutum (*per definitis simpl.*), fieri nequit, ut quicquam in intrinsecum illius influat. Enimuero, perceptiones sunt modificationes animae intrinsecae: Quare illae dependere non possunt ab influxu corporis in animam.

Ordinem naturae, posito hoc corporis in animam influxu, continuo perturbari, atque propterea illum omni probabilitate destitui, docuit *Ill. Wolfius* in Psych. Rat. Lat. Sect. III. cap. II. §. 579. et 588. Quin etiam alii philosophi, acumine

Animae simplicitas.

Num perceptiones animae dependant a corpore.

mine praediti, quibus ceteroquin harm. praest. Systema non placet, & qui eatenus cum *Leibnitio* ac *Wolffio* non faciunt, huius influxus impossibilitatem agnoverunt. Ipse ego secundum meum Systema proxime communicandum, quod a *Leibnitio* aliqua ex parte recedit, istum influxum non admisi, sed potius perceptiones ab animae vi repraesentativa deduxi.

§. XXVI.

Deus immediata operatione animae perceptiones et cogitationes non producit.

Ecce, aliam veritatem, quae quidem demonstratione indiget, absque illa tamen h. l. supponitur; ut tamen principia, quibus nititur, cognoscas, illa brevibus indicabo. Si Deus immediata operatione produceret animae repraesentationes, hoc ipso continua praestaret miracula: Est enim miraculum effectus, cuius causa immediata Deus existit. Deus vero ut sapientiae suae miracula praestare nequit, ubi idem effectus per causas naturales obtineri potest: Cum ergo, animam suas perceptiones ipsam producere, non implicet; Deus illas immediata quadam operatione non producit. Optime *III. Wolffius* in *Psych. Rat. Lat. Sect. III. cap. III. §. 604.* demonstrat, eo supposito, quod possibile sit, animam ipsam suas ex vi propria producere posse repraesentationes, occasionalistis maximo iure continua exprobrari miracula, illorumque Systema ea de causa merito esse reiiciendum.

*Deus non est
immediata
causa percep-
tionum.*

§. XXVII.

Anima perceptionum ac cogitationum suarum rationem in se ipsa continet. Quandoquidem neque corpus neque Deus illarum existit causa (§. 25, 26.); Enimvero nihil esse potest sine rat. suff. (*per princ. rat. suff.*): Igitur ipsa in se anima suarum perceptionum rationem continet.

*Anima est
suarum percep-
tionum
causa.*

Atque id ipsum est, quod celeberrimi promachi Harmoniae praestitutae systematis contendunt. Neque tamen necessarium iudico, illum, qui animae vim repraesentativam omnium

animum perceptionum causam esse docet, dictum systema amplecti oportere: id quod prolixius declaravi in *novo commercium animae et corporis explicandi modo*, quem systema convenientiae appello.

§. XXVIII.

Spontaneum. Principium dicitur, quod alicuius rationem sufficientem in se continet. *Spontaneum* vero, cuius principium est in ipso agente.

Ita *Aristoteles* Spontaneitatem convenientissime definiuit. Quodsi enim e. c. nunc corpus meum eleuarem, in museo obambularem, aut illud apertis fenestris applicarem, corpora obiecta contuendi causa, quilibet fateretur, me id quidem *spon*te peregisse; Sin vero uis externa in me ageret, atque inuitum ad motum compelleret, certe corpus meum *spon*te non moueretur. Caeterum haec spontaneitatis notio adeo late pater, ut etiam rebus inanimatis, et animantibus brutis competat.

§. XXIX.

*Spontaneitas
perfectionum
et uolitionum.*

Perceptiones et uolitiones animae sunt spontaneae. Etenim anima suarum perceptionum continet in se ipsa rationem (§. 27.), et cum uolitionum ratio sint praeterea repraesentationes (§. 21.), illarum quoque ipsa in se continet rationem: Itaque anima et repraesentationum et uolitionum suarum est principium (§. 28.). Enimvero spontaneum dicitur, cuius principium est in ipso ente agente (§. cit.): Igitur et repraesentationes et uolitiones animae sunt spontaneae.

Huic spontaneitate repugnant principia et influxionistarum et occasionalistarum, qui extrinsecum aliquod aut perceptionum aut perceptionum et uolitionum admittunt principium. Hanc ob causam *Cartesiani* maxime misere se torquent, quando de libertate mentis humanae loquuntur. Aliqui illorum independentiam nostram aut spontaneitatem, tan-

tum-

tummodo apparenter talem esse arbitrati sunt, docentes, spontaneitati sufficere, si modo externam vim, quae in nos agit, non sentiamus, quam quidem sententiam defendit *Wittichius* in Diss. de Prouidentia Dei actuali. Quin ille existimauit, tanto maiorem nostram dici posse libertatem et spontaneitatem, quanto fortius in nobis operatur diuina potentia. Accipe ipsissima illius uerba: *Quia enim Deus operatur ipsum uelle, quo efficacius operatur, eo magis uolumus, quod autem, cum uolumus, facimus, id maxime habemus in nostra potestate.* Alii uero et diuinam operationem et spontaneitatem admiserunt, eo quod illa ex ratione, haec uero ex experientia constaret, licet altera alteri repugnare uideretur, seque impares deprehenderent, huic contradictioni tollendae: Quemadmodum id ex discursu *Regis* in Phil. T. I. Metaph. Lib. 2. part. 2. cap. 22. liquet, quo *Carresi* doctrinam explicare uoluit. Verum enim uero ego *Regis* sententiam minime approbare possum: Ut reliqua, quae reprehensione digna sunt, taceam, in eo falsus est, quod docuerit, nostram spontaneitatem ex experientia constare. Digna sunt, quae hic conferantur, *Baelii* uerba, quibus hanc *Regis* sententiam excepit in Rep. au Prouinc. c. 140. T. 3. p. 761. seqq. Inter alia experientiam, ad quam prouocat ille, sic refellit: Si uexillo una cum motu uersus certam plagam, quem determinaret uentus, principium nempe extrinsecum, imprimeretur uolitio sese uersus istam plagam mouendi, ita tamen, ut uolitio motum uel ratione naturae uel temporis praecederet motum: si uexillum illud praeterea ignoraret, dari uentos, quibus ad motum determinaretur, illud facile sibi persuasurum esse, se ex propria ui, atque adeo sponte illuc moueri, Plura hac de re differit *III. Leibnizius* in Theod. P. III. §. 291. seqq.

§. XXX.

Ad libertatem requirimus actum, quos suscipimus, contingentiam, sola tamen illorum contingentia non sufficit libertati. Etenim a libertate absolutam quandam necessitatem, quin etiam respectiuam, si quidem a nostro
Primum libertatis requisitum.

arbi-

arbitrio non pendet, illam euitare, excludere solemus: Itaque maxima actuum contingentia ad libertatem requiritur.

Enimuero cum etiam eiusmodi actus in bruta cadant (§. 13), quibus tamen nulla attribui solet libertas: Sola actuum contingentia libertatem non constituit.

Sic nobis accurato ordine procedere placet, ut eo feliciores esse possimus in determinanda libertatis natura.

§. XXXI.

Secundum.

Actus intelligentia ad libertatem est necessaria, sola tamen illi haud sufficit. Quandoquidem entibus intelligentibus DEO, Angelis, hominibus, minime uero animalibus brutorum tribui solet libertas. Illorum autem a brutis differentia in eo consistit, quod illi, quidem distincta rerum repraesentatione gaudeant, haec uero eadem destituantur. Quare cum intelligentia rei non sit nisi distincta illius repraesentatio (§. 16.), ad libertatem requiritur actus intelligentia.

Enimuero cum libere non agamus, externa quadam ui nos ad agendum compellente, licet actum suscipiendum probe intelligamus; sola illius intelligentia libertati non sufficit.

§. XXXII.

Tertium.

Spontaneitas requiritur ad libertatem, quanquam sola illi non sufficiat. Fac enim, me inuitum ui quadam externa, cui resistere nequeo, trahi ad negotium aliquod expediendum: Nemo facile dixerit, me id libere perfecisse. Itaque hoc ipso haud obscure indicamus, libertatem postulare, ut actionis nostrae principium sit intrinsecum, h. e. spontaneitatem (§. 28.).

Enimuero cum et bruta actus suos edant spontaneae (§. 28.), quibus tamen nulla competit libertas: uide.

demus, solam spontaneitatem libertati haud sufficere.

Vides igitur, homines uehementia affectuum abreptos, quanquam spontanei agant, propter hanc spontaneitatem tamen libere non agere.

§. XXXIII.

Porro ad libertatem requiritur uoluntas, eademque *Quartum.*

Spontanea. Quandoquidem tum demum hominem libere agere agnoscimus, quando actus suscipit, qui consequuntur animae decretum: Igitur ad libertatem requiritur uoluitio. Cum uero inter libertatis requisita etiam obtineat intelligentia (§. 31.), uoluitio, quae ad libertatem requiritur, debet esse uoluntas (§. 17.).

Enimuero cum actus, qui alias a libertate dependent, necessario consequantur, ubi illorum adest uoluntas, illi pariter causam externam agnoscerent, si uoluntas extrinsecus imprimeretur animae, neque adeo forent spontanei: At uero spontanei omnino esse debent (§. 32.): Quare et ipsa uoluntas, quae ad libertatem constituendam requiritur, est spontanea (§. 28.).

Perinde est, siue haec ipsa uoluntas animae immediate imprimatur, siue praevia representatio, quae uoluntatis continet rationem. Unde intelligimus, Theologos nostros recte sentire, quando docent, hominem in regeneratione sua passivum se habere, h. e. libertate sua uti non posse. Ipsi enim in hoc statu constituto deficit spontaneitas, dum ad illam ueritatem cognitionem, quae uiam sternit ad regenerationem, non peruenit, per sua principia, a diuina quippe revelatione pendentem.

§. XXXIV.

Denique libertas requirit, ut id eligamus, pro quo fortiora *Quintum.*
adsunt motiua. Quandoquidem praecipua libertatis

D

pars

pars existit uoluntas (§. 33); Enimvero nulla datur uoluntas sine motiuo (§. 20): Cum ergo motiuus definiti ageremus, si aut ex duobus pluribusue aequalibus alterum, aut minus bonum maiori praeferremus (§. 21. 23.), oppido patet, ad libertatem requiri, ut id eligamus pro quo plura ac fortiora adsunt motiua.

§. XXXV.

Libertatis definitio.

Sic tandem nanciscimur libertatis notionem: Scilicet illa erit facultas ex pluribus aequè possibilibus, h. e. contingentibus (§. 6.) et probe intellectis id sponte eligendi, quod nobis maxime placet (§. 30. 31. 32. 33. 34.).

Velim, hic animaduertant lectores, cur adeo solliciti fuerimus circa praemissas Non licuit nobis pro arbitrio qualemcunque libertatis condere definitionem; sed cum ea definienda esset, quae menti humanae actu competit, illius realitas ex certis principiis erat eruenda.

§. XXXVI.

Possibilitas eius.

Definitio libertatis, quam dedimus, est possibilis. Ex nostra enim definitione libertas facultas est ex pluribus aequè possibilibus, aut contingentibus probe intellectis id sponte eligendi, quod nobis maxime placet (§. 20.). Euicimus uero, non solum, sicuti totum uniuersum, ita et omnes actus nostros esse contingentibus (§. 13. 15.); uerum etiam animam nostram obiecta intelligere, h. e. distincte posse cognoscere (§. 16.), atque hinc resultare uoluntatem (§. 17.), praeterea omnes animae perceptiones et uolitiones esse spontaneas (§. 29.), neque nos quicquam uelle posse sine motiuo (§. 20.): Igitur illa, quam dedimus, libertatis definitio, est possibilis.

§. XXXVII.

Quaenam libertatis notio sit impossibilis.

Ex aduerso illa libertas notio, quae indifferentiam aequi libitii ineludit, est impossibilis. Euicimus enim, hanc indif-

ferentiam aequilibrui esse impossibile (§.23): Quare et ipsa libertas, quae hanc includit, erit impossibilis.

Contra possibilitatem indifferentiae aequilibrui superius prolixè disputavi (§.21. et 23.)

§. XXXVIII.

Certum id esse dicitur, cuius oppositum aut non est, aut non futurum est. Vnde *certitudo* commode dici potest, exclusio oppositi existentiae aut possibilitatis. *Certitudinis definitio.*

Ita certum est, me hanc dissertationem nunc conscribere, quoniam oppositum, me illam non conscribere, non existit. Sic certum esse affirmamus, uniuersum hoc Dei potentia aliquando iri destructum: oppositum enim, ut sempiternum duret, non futurum est, teste Scriptura. Certum est, Triangulum tres habere angulos, quoniam oppositum, illud totidem angulos non habere, est impossibile. Memineris uero, notionem certitudinis differre a necessarii definitione. Necessarii enim oppositum est impossibile (§.5.); Certi uero aut non est, aut non futurum est. Non omne autem, quod non est, aut non futurum est, propterea contradictionem absolutam inuoluit. Caeterum si tu uelis id determinatum appellare, quod ego certum uocaui, per me fiat. Quis enim propter terminum Philosopho foret molestus?

§. XXXIX.

Ex principio contradictionis ista concipitur propositio: *Quodlibet, dum est, est, quae dicitur principium certitudinis.* *Principium certitudinis.*

Hoc principium adeo late patet, ut quicquid fingere uelis, complectatur. Finge enim, Imperatorem Regni Fessani et Maroccanensis die primo Iulii Christiano sententiam laturum esse condemnatoriam: Illud dum futurum est, etiam futurum est. uid. *Wolffii* Ont. Lat. P.I. S.I. cap. I. § 55.

§. XL.

Omnes hominum actiones futurae sunt certae. Quoniam enim illae futurae sunt, dum futurae sunt (§.39.), fieri non potest, ut simul non futurae sint (*per princ. contr.*):

D 2

Hac

Hac igitur ratione excluditur oppositarum existentia. Enimuero certa est actio, quando illius opposita aut non existit, aut non exitura est (§. 38.): Igitur omnes hominum actiones futurae sunt certae.

Ista, ni fallor, adeo sunt euidencia, ut aperte coecutiant, qui ista palpare nequeunt. Memini tamen, *Fausum Socinum* in Prael. Th. adeo infaustum fuisse, ut inaudio exemplo ista pernegaret. Sed uidemus, quorsum abripiantur homines falsam opinionem semel conceptam defendendi cupidine correpti. Obluiscuntur eheu illorum, quae naturae humanae intime insixa haerent, ita ut ne magna quidem ui eradicari posse uideantur.

§. XLI.

Certitudo futurarum actionum num tollat libertatem?

Certitudo futurarum actionum non obest libertati. Etenim libertas tantum postulat, ut nos ex pluribus contingentibus id sponte eligamus, quod nobis praereliquis placet (§. 35.); Enimuero et ille ex pluribus aequae possibilibus id sponte eligit, quod ipsi maxime placet, qui, quod electurus est, eliger, atque non simul non est electurus. Quare cum certitudo futurarum actionum tantum inuoluat, ut quid acturi simus, etiam agamus (§. 38.), certitudo futurarum actionum non tollit libertatem.

In eo quilibet mentis suae compos, opinor, mecum consentiet. Quis enim dubitaret, quin certum sit, me iam scribere, et oppositum, me non scribere, falsum? Si uero hodie illud uerum, hoc falsum est, heri, nudius tertius, ante annum, seculum, ab aeternitate uerum fuit, me hodie scripturum, et falsum, me non scripturum esse. Sin minus, idem simul uerum, idemque simul falsum erit: Nempe dicere possum, me hodie scribere, et me hodie non scribere. Id animaduertens *Epicurus*, cum aduersus *Chrysippum* necessitatis et fati defensore[m] disputaret, negauit, quodlibet aut uerum esse, aut falsum, referente *Cicerone* in Lib. de fato: *Contendit omnes neruos Chrysippus, ut persuadeat, omne axioma aut uerum esse aut falsum. Ut enim Epicurus ueretur,*

ut,

ne, si hoc concesserit, concedendum sit, fato fieri, quaecumque fiant: si enim alterum, ex aeternitate verum sit, esse id etiam certum; si certum, etiam necessarium; ita et necessitatem et fatum confirmari putat: Sic Cbryssippus metuit, ne non, si non obtinuerit, omne quod enuncietur, aut verum esse aut falsum, omnia fato fieri possint, ex causis aeternis rerum futurarum. Vterque in eo errauit, quod alter metuerit, alter affirmauerit. concessio hoc axioma fatum et necessitatem negari haud posse. Magnum enim discrimen datur inter certitudinem et necessitatem, quod iam §. 38. not. annorauit, et Baclius in D. Et. Hist. Crit. Art. Epicurus, contra antiquos Philosophos monuit.

§. XLII.

Nexus rerum in uniuerso admissus infert quidem certitudinem futurorum euentuum, minime uero necessitatem. Quando quidem ui nexus istius ratio consequentis B, cur potius existat, quam non existat, latet in antecedenti A (§. 9.), et quoniam nihil esse potest sine ratione sufficiente (per princ. rar. suff.), impedit ille, quo minus oppositum \bar{B} , aut non-existentia illius ponatur. Cum ergo id certum dicatur, cuius oppositi existentia est remouenda (§. 38.), nexus rerum in uniuerso admissus infert euentuum futurorum certitudinem.

Enimuero quoniam ille oppositorum existentiam ideotantum excludit, quoniam illius nulla adest ratio, non autem, quoniam per se illa implicant (per demonstr.), nexus rerum in uniuerso admissus non infert euentuum futurorum necessitatem (§. 5.).

Id, uelim, probe animaduertant isti, qui sophismate pigro utentes, ex rerum nexu in mundo asserto futurarum actionum necessitatem inferre laborant, causati: si ad praesentem nexum pertinet, me aliquando eruditum fieri, eruditus existam, licet ego mentem addiscendis scientiis nunquam admoueam; sin minus, frustra laboro. Possent haec talia quidem urgeri contra fatum, quod Muredanians impunitatur, mediis causisque intermediis penitus abso-

lurum; sed contra nexum, qui sapientissime constitutus a nobis
asseritur, nil quicquam valent. Qualis enim, obsecro te, haec est
consequentia? *Si in uniuerso rationem sufficientem habere debent,
quaecunque eueniunt, nec quicquam sine illa fieri potest; sequitur,
euentus futuros necessario esse euenturos, quanquam illorum nulla
adsit ratio sufficient, me eruditum fore, licet non utar mediis ad
eruditionem perueniendi, uirtutis iramite incedam, uicis licet a te-
neris annis assuefactus, et nunquam de uirtute sollicitus, etc.* Suadeo
tibi, qui ita arguis, ut quamprimum, si potes, procul arceas idearum
tuarum confusionem, et rem distinctius expendas; Sic enim experie-
ris, te ad eiusmodi absurda adeo pronum non fore. Memini hac
occasione uerba *Baconis*, quibus *Leibniti*us contra eos aliquando
usus est, qui actiones suas obiter meditati sinistrae de iisdem sense-
runt: *Superficiariam Philosophiam nos a Deo reducere, solidam
uero ad eundem nos reuocare.*

§. XLIII.

Nexus num
soluat liber-
tatem?

Nexus rerum in uniuerso adfertur non tollit libertatem.
Quandoquidem ille tantum certitudinem futurarum
actionum, minime necessitatem infert (§. 42.); Enimue-
ro certitudo istarum non nocet liberti (§. 41.): Igitur
nexus rerum in uniuerso adfertur libertatem non tollit.

Si nostra libertatis notio postularer, ut anima sine praeuio mo-
tuo, sine ratione sufficienti uellet aut nollet, nullus dubitarem,
quin nexus iste libertati contradiceret. Vidimus autem, istam li-
bertatis notionem esse impossibilem.

§. XLIV.

Praescientia
DEI.

*Praescientia diuina consistit in distinctissima euentuum
futurorum cognitione.*

§. XLV.

Quid ad il-
lam requira-
tur?

*Ad praescientiam diuinam praeter nexum rerum nihil re-
quiritur.* Cum enim ex ratione intelligitur, quod per
eam est (*per princ. Ont.*), isti euentus futuri cognosci
possunt, qui in praesentibus sui habent rationem. Enim-
uero nexus rerum in uniuerso assertus talem ponit re-
rum

rum seriem, in qua antecedens consequentis semper in se continet rationem (§.9.): Igitur nexus iste diuinæ præscientiæ sufficit (§.44.).

Existimo, nos feliciter præscientiam Dei contra Socinianos defensuros esse, admissio uniuersali rerum nexu, Illi enim circa huius possibilitatem, h. e. præscibilitatem rerum obiectiuam anxie hæsitauerunt, qua quidem euicta illam quoque concedere per sua principia tenerentur. Enimvero nexus rerum hanc præscibilitatem firmissime demonstrat: Quare hoc admissio cadit ipsorummet hypothesis. Num uero sine hoc nexu ista euerti possit, petens alios iudicium esto.

§. XLVI.

Præscientia Dei non tollit libertatem. Quandoquidem ista præter nexum in uniuerso assertum nihil requirit (§.45.); Enimvero nexus iste libertati non est aduersa (§.43.): Quare nec præscientia Dei libertatem tollit. *Num libertatem tollat?*

Ecce paradoxon illud feliciter solum, quod tantopere exercuit Philosophos Cartesianos! Memineris tamen, hanc præscientiam ab illa prædestinatione et prædeterminatione multum differre, quæ ex absoluto quodam et sine ratione obiectiua formato consilio futuras hominum actiones determinasse fingitur. Illam et Dei sapientiæ, et mentis humanæ libertati repugnare, lubens confiteor.

§. XLVII.

Ex his, quæ harmoniæ de mechanismo corporis humani docent, elicitur tantum certitudo futurarum actionum, nulla necessitas. Docent enim, motus uolitionibus et auersionibus animæ respondentibus produci a præuuis motibus, qui ideæ materiales sensibilibus dicuntur, ut mechanis- *Quid ex Mechanismo corporis ab harmoniis assero constat?*

mi citra ullam aliam determinationem (uid. Ill. Wolfius in Psych. Rat. Sect. III. cap. III. §.615.) Hac igitur ratione, dum positus motibus præuuis reliqui etiam consequantur et oppositi non consequantur, omnes corporis motus futuri ex ea hypothesis suam habent certitudinem (§.38.);

(§. 38. §; Enimuero quoniam motus isti non possint non respondere uolitionibus et auersationibus animae (*ex hypothes.*), propterea etiam omnes animae uolitiones et auersationes sunt certae.

Enimuero, cum, sicuti alius cuiusdam mundi ab hoc diuersi concedunt possibilitatem, ita et alios corporis nostri motus possibiles esse largiantur harmonistae; ista, quae de Mechanismo docent, nullam inferunt necessitatem (§. 5.).

De possibilitate aut impossibilitate huius Mechanismi dixisse, nihil attinet. Ista tantum edissero, quae in gratiam libertatis exinde possunt deduci,

§. XLVIII.

*Num liber-
tatem tollat?*

Ea, quae harmonistae de Mechanismo corporis docent, non tollunt libertatem. Quandoquidem ista tantum futurarum actionum ponunt certitudinem (§. 47.); Enimuero ista libertati haud nocet (§. 41.): Igitur neque ea, quae harmonistae de Mechanismo corporis docent, libertatem tollunt.

Sic et praesentem tractationem absoluius, Deo opitulante. Abstinuimus, quantum fieri potuit, a contouersis, sicuti domesticis, et dogmatice tantum differuimus, quae praesens negotium concernunt. Arbitramur uero, et quasi in antecessum nobis gratulamur, nos gratiam inuituros esse partim illorum, quibus dogmata libertati maxime aduersa magna cum uehementia haecenus fuerunt exprobrata, partim uero illorum etiam, qui istorum quidem dogmatum agnouerunt ueritatem, se tamen impares experti sunt eximendo serupulo, quem ipsis subinde libertas obiecit. Competenti, distinctam notionum euolutionem nos plurimum adiuuare in uniuersa Philosophia. Quare ut probe sibi caueant a confusione, qui huic rei animum aduertunt, et distincte singula expendant, iterum iterumque moneo.

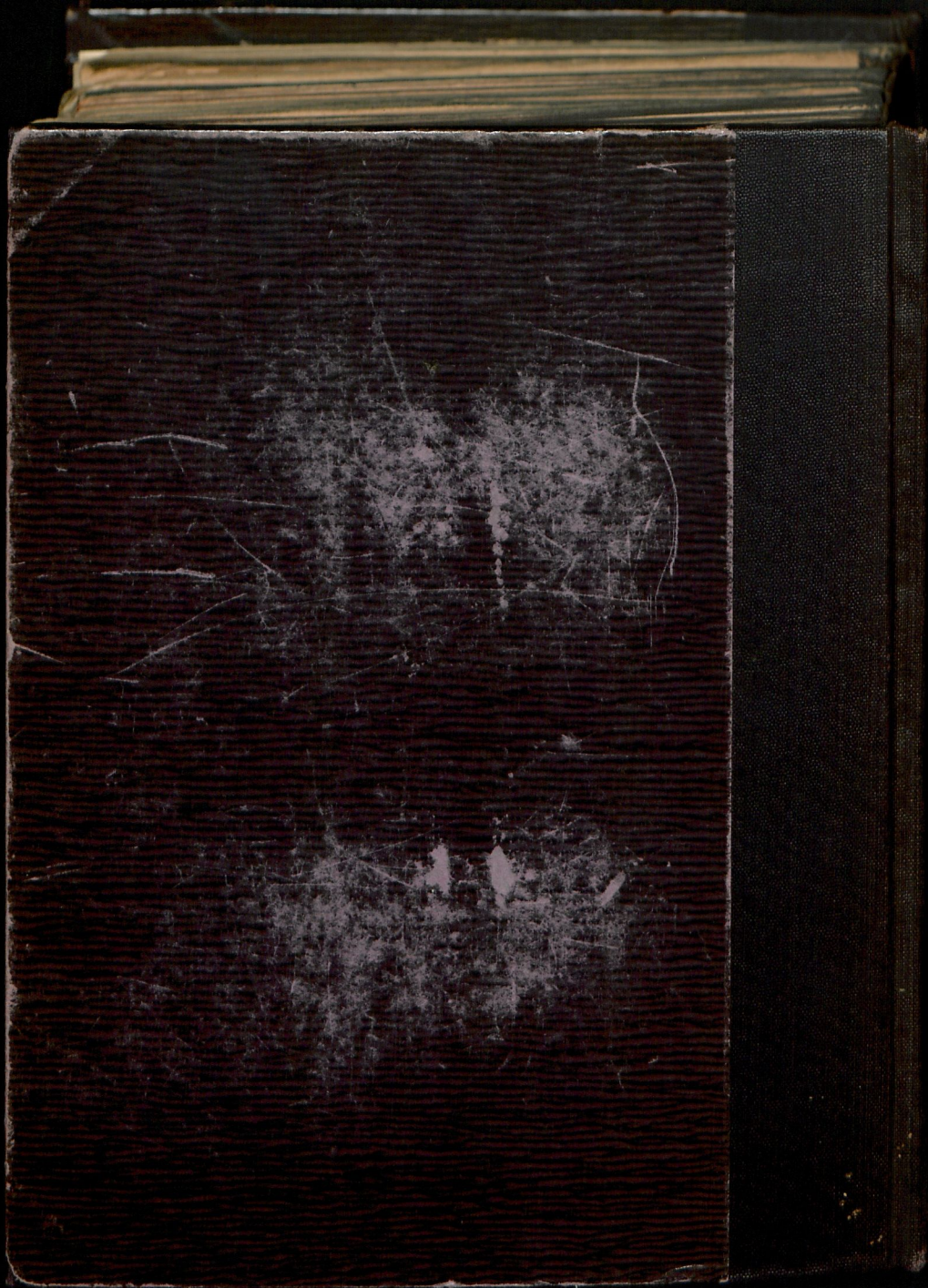

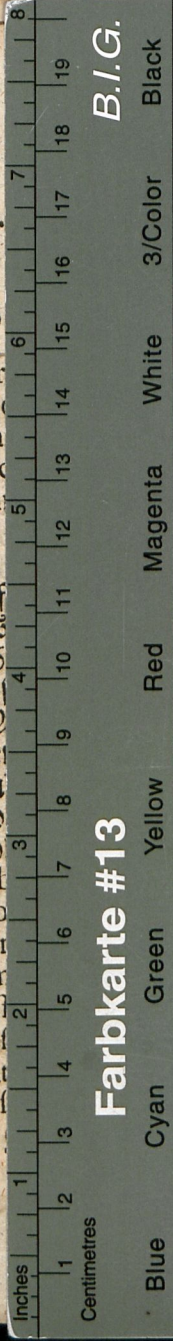

Wittenbergi, Diss. 1738

1738 22
28

DE
TITVDINE
TVRARVM
TIONVM
IBERTATI
S HVMANAE
VD INIMICA
PRO LOCO
RES FACVLTATIS PHILOSOPHICAE
OBTINENDO
EMIAE WITTEBERGENSIS
DITORIO MAIORI

PRAESES
ES ERNESTVS
CHVBERT
ET AMPLISSIMAE FACVLTATIS
SOPHICAE ASSESSOR
RIL. A. O. R. c15 15 CC XXXVIII.
DISPVTABIT
RESPONDENTE
A WEIGELIO
GT-HONTENSI HVNGARO

WITTEBERGAE
IO. CHRISTOPH. TZSCHIEDRICH.

